

**Powiatowy Urząd Pracy
Cieszynie
Plac Wolności 6
43 – 400 Cieszyn**

RANKING ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH W POWIECIE CIESZYŃSKIM W 2013 ROKU

Cieszyn, 21 marca 2014r.

Spis treści

WSTĘP.....	3
1. ANALIZA BEZROBOCIA WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW).....	6
1.1. Charakterystyka bezrobocia w powiecie cieszyńskim.....	8
1.2. Struktura bezrobocia według zawodów.....	10
1.3. Napływ bezrobotnych według zawodów.....	14
2. ANALIZA OFERT PRACY WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW).....	16
2.1 Struktura bezrobotnych i ofert pracy wg PKD w powiecie cieszyńskim.....	19
3. ANALIZA ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH.....	20
WNIOSKI	245

WSTĘP

Bezrobocie jest stałym problemem społecznym mającym realny wpływ na rozwój gospodarki wolnorynkowej powiatu cieszyńskiego. Głównym czynnikiem kształtującym poziom bezrobocia jest niekoherentny - w stosunku do zapotrzebowania na określone kwalifikacje i umiejętności - system kształcenia. Dostosowanie poziomu kształcenia do potrzeb rynku pracy stanowi obecnie priorytetowe działanie MPiPS. W Departamencie Rynku Pracy MGiP opracowano metodologię wyodrębniania zawodów deficytowych i nadwyżkowych, która jest procesem systematycznego kontrolowania zjawisk zachodzących na rynku pracy. Określa kształtowanie się popytu na pracę i podaż zasobów pracy w przekroju terytorialno-zawodowym oraz służy formułowaniu ocen, wniosków i krótkoterminowych prognoz, które następnie stają się podstawą tworzenia spójnego z rynkiem pracy systemu szkolenia bezrobotnych oraz kształcenia zawodowego.

Celem opracowania jest systematyczne obserwowanie zjawisk zachodzących na cieszyńskim rynku pracy dotyczących kształtowania popytu na pracę i podaży zasobów pracy w przekroju terytorialno-zawodowym oraz formułowaniu na tej podstawie ocen, wniosków i krótkotrwałych prognoz niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania systemów takich jak szkolenia bezrobotnych, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe itp.

Przez ***zawód deficytowy*** należy rozumieć zawód, na który występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.

Przez ***zawód nadwyżkowy*** należy rozumieć zawód, na który występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.

Opracowanie raportu zawodów deficytowych i nadwyżkowych pozwoli:

1. Określić kierunki i natężenie zmian zachodzących w strukturze zawodowo-kwalifikacyjnej na lokalnym rynku pracy (powiat cieszyński),
2. Stworzyć bazę informacyjną dla opracowania przyszłych struktur zawodowo-kwalifikacyjnych w układzie lokalnym (powiat cieszyński),
3. Określić odpowiednie kierunki szkolenia bezrobotnych, zapewniając większą efektywność organizowanych szkoleń,
4. Usprawnić poradnictwo zawodowe poprzez wskazanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych,
5. Ułatwić realizację programów specjalnych dla aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w celu promowania ich ponownego zatrudnienia.

Głównymi użytkownikami monitoringu są:

- powiatowe i wojewódzkie Urzędy Pracy,
- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
- Władze oświatowe wszystkich szczebli (MEN, kuratoria oświaty),
- Dyrekcje szkół ponadgimnazjalnych oraz placówek naukowo-badawczych,
- Instytucje szkoleniowe,
- Inne zainteresowane organy rządowe, samorządowe oraz organizacje społeczno-polityczne.

Źródłem informacji do opracowania niniejszego raportu są:

- Załącznik 3 do sprawozdania MPiPS-01 – *„Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności za 2013 rok”* oraz
- Załącznik 2 do sprawozdania MPiPS-01 – *„Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy. Stan za 2013 rok”*

Monitoring dotyczy 43 dużych grup zawodowych (kod 2 cyfrowy), 444 grup elementarnych (kod 4 cyfrowy) oraz 2360 zawodów i specjalności określonych w „Klasyfikacji zawodów i specjalności” wprowadzonej do stosowania rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. Nr 82 z dnia 17 maja 2010 r., poz. 537). Ponadto przy monitoringu należy uwzględnić również poziom i strukturę bezrobotnych oraz zgłaszanych ofert pracy według Polskiej Klasyfikacji Działalności, która obowiązuje na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

Metodologia opracowania. Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych została opracowana na podstawie 30 najliczniejszych zawodów w oparciu o następujące tablice:

- ✓ Bezrobotni wg zawodów w powiecie cieszyńskim w 2013 roku,
- ✓ Struktura bezrobotnych według grup zawodów w powiecie cieszyńskim w 2013 roku,
- ✓ Napływ bezrobotnych według zawodów w powiecie cieszyńskim w 2013 roku,
- ✓ Struktura napływu bezrobotnych według grup zawodów w powiecie cieszyńskim w 2013 roku,
- ✓ Oferty pracy według zawodów w powiecie cieszyńskim w 2013 roku,
- ✓ Struktura ofert pracy według grup zawodów w powiecie cieszyńskim w 2013 roku,
- ✓ Zawody deficytowe i nadwyżkowe w powiecie cieszyńskim w 2013 roku,
- ✓ Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie cieszyńskim w 2013 roku,
- ✓ Ranking zawodów generujących długotrwałe bezrobocie w powiecie cieszyńskim w 2013 roku,
- ✓ Bezrobotni wg rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy w powiecie cieszyńskim w 2013 roku,
- ✓ Struktura bezrobotnych i ofert pracy według PKD w powiecie cieszyńskim w 2013 roku,

- ✓ Ranking zawodów zgłoszonych w ofertach pracy w powiecie cieszyńskim w 2013 roku ze względu na wskaźnik szansy uzyskania oferty.

1. ANALIZA BEZROBOCIA WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW)

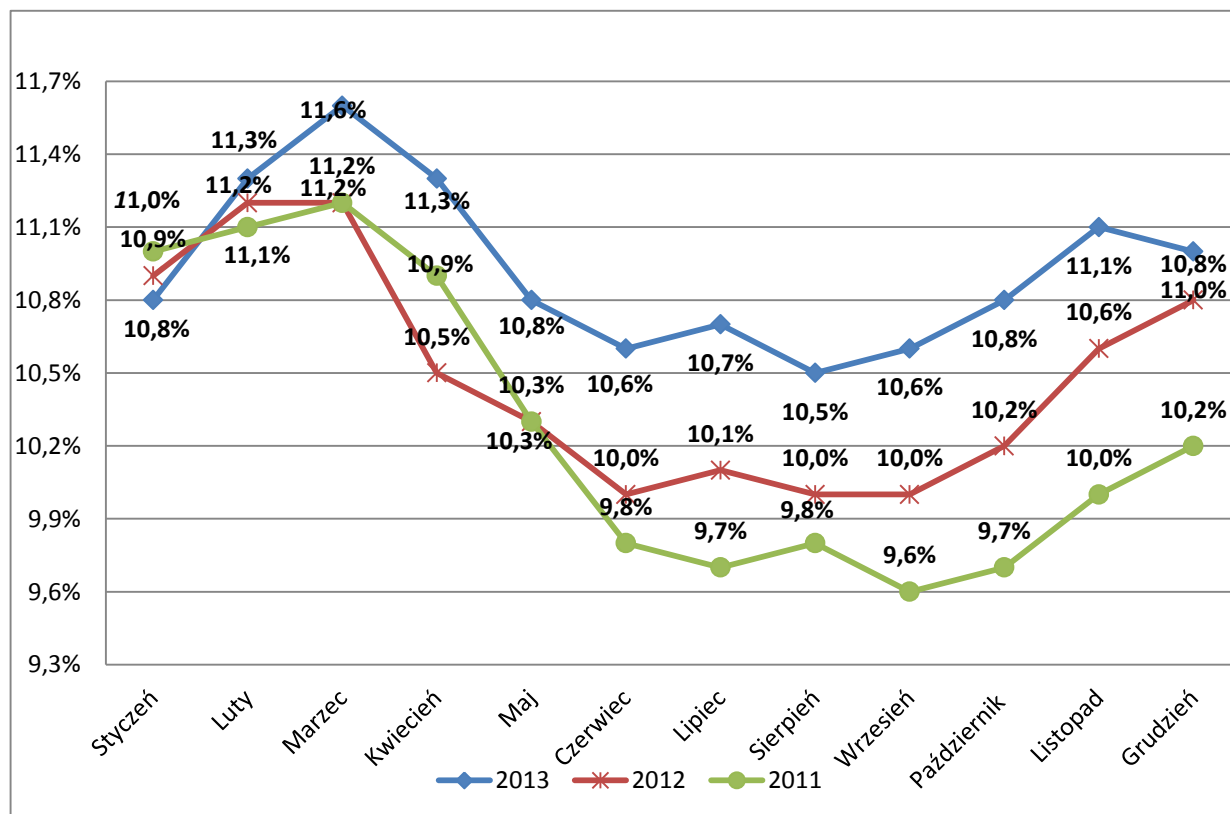
Stopa bezrobocia na koniec 2013 roku wynosiła: dla Polski 13,4 %, dla województwa śląskiego 11,2 %, zaś w powiecie cieszyńskim 11 % (na dzień 31.12.2013 roku w PUP w Cieszynie było zarejestrowanych 7711 osób). Jak wskazują powyższe dane stopa bezrobocia w powiecie cieszyńskim utrzymuje się na poziomie zbliżonym do poziomu stopy bezrobocia w województwie śląskim. Jest za to wyraźnie niższa niż stopa bezrobocia w Polsce, bo aż o 2,4 %. Ta tendencja do nieprzekraczającej 1 % różnicy między stopą powiatu cieszyńskiego a województwa śląskiego oraz ponad 2,5 % różnicą w skali kraju, utrzymywała się przez cały 2013 rok.

Rok 2013 rozpoczął się najwyższymi wskazaniami dla stopy bezrobocia – stopa bezrobocia swoje maksimum osiągnęła w lutym i marcu - 11,6 %. Później nastąpiło gwałtowne obniżenie wartości – minimum przypada na sierpień - 10,5 %, by od października znów powolutku wzrastać, kończąc rok na poziomie 11,0 %.

W stosunku do lat 2011 i 2012 poziom stopy bezrobocia nieznacznie, ale jednak systematycznie rósł. W grudniu 2011 roku wynosił 10,2 %, w 2012 roku 10,8 %, by w grudniu 2013 roku sięgnąć 11 % w powiecie cieszyńskim. Wraz z podnoszeniem się poziomu stopy bezrobocia rosła liczba osób zarejestrowanych w PUP w Cieszynie. W analogicznym okresie roku: 2011r. – 7034 osoby, 2012r. – 7458 osób i w 2013r. – 7711 osób. W związku z tym przez dwa ostatnie lata poziom stopy bezrobocia w powiecie cieszyńskim wzrósł o 0,8 %, zaś liczba zarejestrowanych na koniec roku o 677 osób.

Poniższy wykres ilustruje kształtowanie się poziomu stopy bezrobocia w przekroju całego roku na przestrzeni kolejnych trzech lat, tj. 2011r. do 2013r. i potwierdza on tezę o wzroście zatrudnienia związanym z zapotrzebowaniem na pracowników sezonowych. Innym istotnym czynnikiem wpływającym na poziom bezrobocia w powiecie cieszyńskim jest pozostawanie w rejestrze osób bezrobotnych, osób które zarejestrowały się w urzędzie głównie po to, by uzyskać dostęp do ubezpieczenia zdrowotnego. Poziom gotowości do podjęcia pracy tych osób jest czysto deklaracyjny, co ogranicza w sposób istotny ich aktywizację prowadzącą do zatrudnienia. Czynniki mających wpływ na poziom bezrobocia rejestrowanego jest dużo i wiążą się także z funkcjonowaniem gospodarki w wymiarze lokalnym, ale także znaczące są wpływy regionalne, krajowe i globalne.

Wykres nr 1. Stopa bezrobocia w powiecie cieszyńskim na przestrzeni 2011, 2012 i 2013 roku

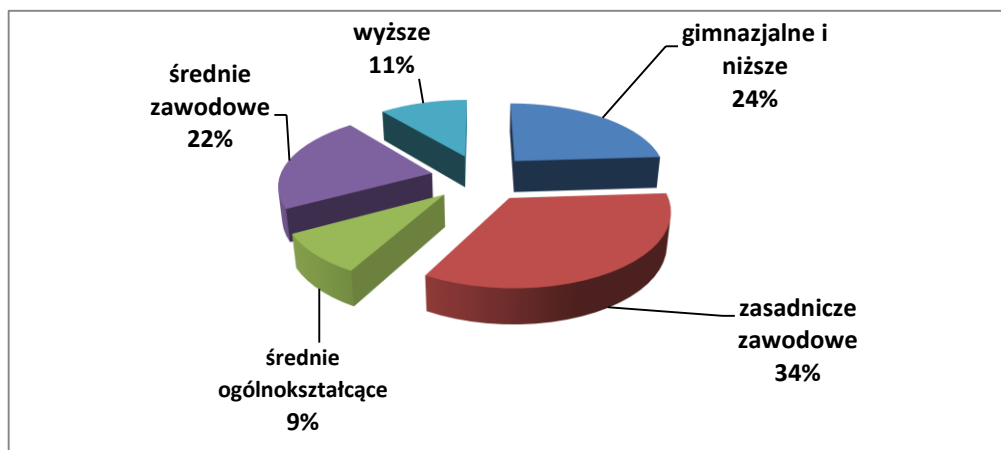
Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie

1.1 Charakterystyka bezrobocia w powiecie cieszyńskim

Niespełna 49,5 % osób zarejestrowanych stanowią kobiety i ten czynnik ulega nieznacznym odchyleniom od 2011 roku. Jednak zawsze kształtuje się w okolicach 50 % ogółu. Oznacza to, że kobiety i mężczyźni w powiecie cieszyńskim mają porównywalne szanse na znalezienie zatrudnienia.

Osoby bezrobotne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie są grupą silnie zróżnicowaną pod względem poziomu wykształcenia. Najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem zawodowym – 2626, co daje aż 34 % ogółu zarejestrowanych. Na drugim miejscu uplasowały się osoby z wykształceniem gimnazjalnym – 1867 (24% ogółu), dalej osoby z wykształceniem średnim zawodowym lub policealnym – 1681 (22% ogółu), z wykształceniem wyższym – 834 (11%) i stawkę zamykają osoby z wykształceniem średnim ogólnym 703 (9%). W stosunek do lat 2011 i 2012 ta struktura nie uległa znaczącej zmianie. Dla porównania: w 2012 wykształceniem wyższym legitymowało się 10% bezrobotnych, średnim zawodowym lub policealnym 22%, ogólnokształcącym 10%, zasadniczym zawodowym 33% i maksymalnie gimnazjalnym 25% zaś w roku 2011 odpowiednio – 10%, 22%, 10 %, 25 % i 33%. Na taki charakter struktury wykształcenia znaczący wpływ ma z pewnością stosunek liczby szkół zasadniczych i średnich zawodowych do szkół ogólnokształcących i wyższych w powiecie cieszyńskim. Ponadto nie bez znaczenia jest fakt, że w rejestrze osób bezrobotnych w większości pozostają osoby, które kończyły szkoły w latach 80 i 90 XX w., kiedy wykształcenie wyższe czy ogólnokształcące nie było tak popularne jak wykształcenie zawodowe. Najbardziej niepokojący jest jednak wskaźnik osób kończących naukę na gimnazjum lub szkole podstawowej, który od 2011 roku podniósł się o 1 %. Są to osoby wymagające szczególnego zaangażowania ze strony powiatowych urzędów pracy. Tym bardziej, że do tej grupy najczęściej należą osoby do 25 roku życia lub kobiety po 50 roku życia.

Wykres nr 2. Struktura wykształcenia bezrobotnych w powiecie cieszyńskim (stan na 31.12.2012)

Innym ważnym elementem kształtującym strukturę osób bezrobotnych w powiecie cieszyńskim jest podział osób ze względu na wiek. W 2013 roku najliczniejszą grupę osób stanowiły osoby po przekroczeniu 45 roku, aż 33 % (2569), z czego tylko 3,5 % po 60 roku życia. Ze względu na podniesienie wieku emerytalnego osoby po 45 roku życia powinny być czynne zawodowe jeszcze przez ponad 20 lat. Tymczasem stanowią bardzo liczną i trudną grupę, przede wszystkim dlatego, że pracodawcy chętniej inwestują w osoby młode i rozwijające się. Osoby pomiędzy 35 a 44 rokiem życia to 21 % ogółu (1596 osób), osoby między 25 a 34 rokiem życia to 26 % (2020 osób), zaś osoby pomiędzy 18 a 24 rokiem życia to zaledwie 20 % (1526 osób). Dla porównania w roku 2012 osób w przedziale 45 do 60+ było 32 %; 35 do 44 - 19 %; 25 do 34 - 28 % i 18 do 24 - 21 %. Dla roku 2011 wskaźniki wyglądały następująco: 45 do 60+ tj. 31 %; 35 do 44 tj. 18 %; 25 do 34 tj. 29 % i 18 do 24 tj. 22 %. Jak widać wyraźnie zwiększała się grupa osób powyżej 45 roku, na co miała wpływ ustawa o przesunięciu wieku emerytalnego do 67 roku życia, a także grupa 35 do 44 lata dla której urząd może wykorzystać w ograniczonym stopniu instrumenty wspierające usługi rynku pracy. Tendencja spadkowe zaznaczyły się w przedziałach: 18 do 24 lata, a szczególnie w przedziale 25 do 34 lata, aż o 3 % w stosunku do 2011, co z kolei jest efektem realizacji licznych programów aktywizacji zawodowej. Warto jeszcze dodać, że na najniższy od lat wskaźnik zarejestrowanych między 18 a 24 rokiem życia ma wpływ również podejmowanie przez młodzież dalszego kształcenia po ukończeniu szkoły średniej i większa świadomość mobilności zawodowej.

Na strukturę bezrobocia w powiecie cieszyńskim istotny wpływ ma czas pozostawania w rejestrze osób bezrobotnych. W roku 2013 najliczniejszą grupę stanowiły osoby zarejestrowane od 1 miesiąca do 3 miesięcy – 21 % (1599), dalej grupy od 3 do 6 miesięcy (1410 osób) i od 6 do 12 miesięcy (1374 osoby) po 18 %, następnie te powyżej 24 miesięcy – 17,5 % (1362 osoby), dalej od 12 do 24 miesięcy – 16,5 % (1274 osoby) i na końcu te do 1 miesiąca – 9 % (692 osoby). Charakter tej struktury nie ulega znaczącym zmianom od 2011 roku. Grupy do miesiąca to: 10 % (2012 r.) i 9 % (2011 r.), w przedziale od 1 do 3: 21 % (2012 r.) i 20 % (2011 r.), w przedziale od 3 do 6: 18 % (2012 r.) i 19 % (2011 r.), w przedziale od 6 do 12: 18 % (2012 r.) i 20 % (2011 r.), w przedziale od 12 do 24: 17 % (2012 r.) i 19 % (2011 r.). Najbardziej zauważalną zmianę w ostatnich 3 latach notuje się wśród osób zarejestrowanych powyżej 24 miesięcy z 13 % w 2011, przez 16 % w 2012, do poziomu 17,5 % w 2013 roku. Jest to niestety niepokojąca tendencja, która jednak jasno ilustruje tezę o niekorzystnym wpływie pozostawania bez zatrudnienia jako czynnika utrudniającym powrót na rynek pracy. Dodatkowo wpływ na wzrost tego faktora może mieć ustawa o podniesieniu wieku emerytalnego do 67 roku życia. Wpływ ma także mniejsza gotowość do korzystania z aktywizacji oraz wymagania stawiane przez pracodawców. Osoby długotrwale bezrobotne często też nie widzą potrzeby zmiany swojej sytuacji, korzystając z pomocy społecznej.

1.2 Struktura bezrobocia wg zawodów

Charakterystyka bezrobocia zależy jednak przede wszystkim od rodzaju zawodów posiadanych przez osoby bezrobotne. Na podstawie tej struktury łatwo będzie wykazać, które są zawodami nadwyżkowymi, a które deficytowymi. W pierwszej kolejności przyjrzymy się zawodom posiadany przez dużą liczbę osób zarejestrowanych.

Tabela nr 1. Najliczniejsze zawody osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie w 2013 roku (stan na 31.12.2013)

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Liczba osób	Kobiety	% osób w danym zawodzie do ogółu bezrobotnych
1	000000	Bez zawodu	735	339	9,53%
2	522301	Sprzedawca	610	559	7,91%
3	512001	Kucharz	225	159	2,92%
4	331403	Technik ekonomista	202	175	2,62%
5	711202	Murarz	165	1	2,14%
6	322002	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	154	120	1,99%
7	753105	Krawiec	142	139	1,84%
8	512002	Kucharz małej gastronomii	139	81	1,8%
9	515303	Robotnik gospodarczy	131	42	1,69%
10	723103	Mechanik pojazdów samochodowych	120	0	1,55%
11	931301	Robotnik budowlany	120	1	1,55%
12	751201	Cukiernik	115	103	1,49%
13	311504	Technik mechanik	114	13	1,48%
14	722204	Ślusarz	114	6	1,48%
15	513101	Kelner	111	96	1,44%
16	514101	Fryzjer	111	106	1,44%
17	752205	Stolarz	108	1	1,4%
18	723105	Mechanik samochodów osobowych	104	0	1,35%
19	311204	Technik budownictwa	95	20	1,23%
20	751204	Piekarz	75	17	0,97%
Pozostałe			4021	1834	52,18%
Razem			7711	3812	100

Najliczniej reprezentowaną grupą są osoby bez zawodu, tzn. takie które nie ukończyły żadnej szkoły ponadgimnazjalnej, zakończyły naukę na liceum ogólnokształcącym, nie uzyskując tym samym kwalifikacji zawodowych bądź nie wykonywały żadnego zawodu. Grupa ta stanowi aż 9,5 % osób zarejestrowanych i liczy 735 osób. Poza tą grupą najczęściej pojawiają się zawody do zdobycia których wystarczy wykształcenie zasadnicze zawodowe: sprzedawca, murarz, kucharz, stolarz,

fryzjer, itp. - 2259 osób, co daje 30 % ogółu. Drugą grupę stanowią zawody, do zdobycia których potrzebne jest wykształcenie średnie lub policealne – 565 osób i 7 % ogółu. Dużą samodzielną grupę stanowią robotnicy gospodarczy – 131 osób, tj. 1,5 %. Ten zawód reprezentują osoby, które najczęściej nie mają wyuczonego zawodu, jednak wykonywały pracę na stanowiskach porządkowych, konserwatorskich lub jako pracownicy pomocniczy, najczęściej zatrudniani przez urzędy gminy w ramach prac społecznie użytecznych czy robót publicznych. Wśród 20 najpopularniejszych zawodów nie znalazł się żaden do reprezentowania którego wymagane jest ukończenie studiów.

Tabela nr 2. Najliczniejsze zawody bezrobotnych absolwentów w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie w 2013 roku (stan na 31.12.2013) – bezrobotni absolwenci zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie z wszystkich rodzajów szkół, nie tylko z powiatu cieszyńskiego.

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Liczba osób	Kobiety
1	000000	Bez zawodu	130	61
2	512002	Kucharz małej gastronomii	31	17
3	522301	Sprzedawca	30	26
4	723103	Mechanik pojazdów samochodowych	20	0
5	514101	Fryzjer	18	17
6	311204	Technik budownictwa	15	4
7	322002	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	12	12
8	235107	Pedagog	11	11
9	422402	Technik hotelarstwa	10	9
10	242217	Specjalista administracji publicznej	8	5
11	512001	Kucharz	8	3
12	741103	Elektryk	8	0
13	513101	Pozostali specjaliści do spraw zarządzania i organizacji	7	3
14	228301	Fizjoterapeuta	6	6
15	331403	Technik ekonomista	6	4
16	711202	Murarz	6	0
17	242222	Specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	5	5
18	264302	Filolog – filologia obcojęzyczna	5	3
19	311703	Technik górnictwa podziemnego	5	0
20	522305	Technik handlowiec	5	3
Pozostałe			208	106
Razem			554	295

Bardzo ważną rolę na lokalnym rynku pracy odgrywają absolwenci, czyli osoby które wchodzi na rynek pracy ze świeżo nabytymi kwalifikacjami i umiejętnościami.

Z powyższego zestawienia jasno wynika, że zawody kształcenia wybierane przez kobiety znacząco różnią się od zawodów czy kierunków kształcenia preferowanych przez mężczyzn. „Męskie branże i zawody” to: mechanika pojazdowa, budownictwo, górnictwo, elektryka. Kobiety wybierają

zawody mniej obciążające fizycznie: sprzedawca, fryzjer, cukiernik. Kończą też kierunki związane z administracją, ochroną zdrowia – fizjoterapeuta, pedagogiką i filologią. Na ten wyraźny podział ma wpływ przede wszystkim paradygmat kulturowy ról społecznych oraz dostępność do kierunków kształcenia na terenie powiatu cieszyńskiego. Mężczyźni reprezentują zawody mechanika pojazdów samochodowych, technika budownictwa, murarza, technika informatyka, elektryka, technika mechanika, stolarza, itp. Kobiety przeważają w takich zawodach jak sprzedawca, fryzjer, technik żywienia i gospodarstwa domowego, technik handlowiec, technik ekonomista, a w zawodach wymagających wyższego wykształcenia – pedagog i fizjoterapeuta.

Zawody te w większości reprezentują kierunki kształcenia oferowane przez szkoły powiatu cieszyńskiego. Istnieje więc rosnąca potrzeba dopasowywania istniejących kierunków kształcenia i tworzenia nowych pod realne zapotrzebowanie na rynku pracy. Cały czas bardzo duża liczba absolwentów gimnazjów wybiera naukę w liceach ogólnokształcących nie dających w rezultacie kwalifikacji zawodowych, ale przygotowujących do dalszego kształcenia na różnych kierunkach oferowanych przez uczelnie wyższe.

Tabela nr 3. Najliczniejsze zawody osób zarejestrowanych powyżej 12 miesięcy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie w 2013 roku (stan na 31.12.2013)

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Liczba osób	Kobiety
1	522301	Sprzedawca	212	200
2	000000	Bez zawodu	78	38
3	512001	Kucharz	68	49
4	331403	Technik ekonomista	67	57
5	753105	Krawiec	58	56
6	711202	Murarz	54	0
7	515303	Robotnik gospodarczy	51	13
8	751201	Cukiernik	49	43
9	322002	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	47	38
10	311504	Technik mechanik	44	8
11	722204	Ślusarz	42	3
12	513101	Kelner	39	36
13	723105	Mechanik samochodów osobowych	39	0
14	931301	Robotnik budowlany	39	0
15	613003	Rolnik	32	22
16	752205	Stolarz	32	1
17	722314	Tokarz w metalu	28	7
18	811102	Górnik eksploatacji podziemnej	27	0
19	751204	Piekarz	26	9
20	513202	Barman	25	22
Pozostałe			1299	626
Razem			2356	1228

Na koniec warto się przyjrzeć zawodom reprezentowanym przez osoby pozostające ponad 12 miesięcy w ewidencji osób bezrobotnych. Jest to bowiem najliczniejsza i równocześnie najtrudniejsza grupa osób zarejestrowanych w urzędzie pracy. Najczęściej spotykanym zawodem jest sprzedawca (9 %), i co dla tej grupy charakterystyczne, jako jedyna cechuje się wyższym odsetkiem osób z kwalifikacjami (tu sprzedawca na 1 miejscu) niż tych zarejestrowanych bez kwalifikacji (zaledwie 3,3 %).

Inne bardzo popularne zawody wśród osób zarejestrowanych powyżej 12 miesięcy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie to: kucharz, murarz, cukiernik, krawiec, ślusarz czy robotnik gospodarczy, a także technik ekonomista, technik żywienia czy technik mechanik. Wśród 22 najpopularniejszych zawodów w tej grupie nie uwzględniono żadnego zawodu, do wykonywania którego niezbędne jest wykształcenie wyższe.

1.3 Napływ bezrobotnych według zawodów

Na charakter struktury bezrobocia wpływ ma przede wszystkim napływ bezrobotnych w 2013 roku – czyli ilość rejestracji i rodzaj posiadanych przez nowozarejestrowanych zawodów i kwalifikacji. To na podstawie tego wskaźnika można stawiać tezy dotyczące popytu i podaży na rynku pracy.

Tabela nr 4. Napływ (ilość rejestracji) bezrobotnych wg zawodów w powiecie cieszyńskim 2013 roku

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Bezrobotni ogółem	Bezrobotne kobiety	% osób w danym zawodzie do ogółu bezrobotnych
1	000000	Bez zawodu	1112	505	10,62%
2	522301	Sprzedawca	734	659	7,01%
3	512001	Kucharz	312	210	2,98%
4	331403	Technik ekonomista	284	248	2,71%
5	512002	Kucharz małej gastronomii	200	116	1,91%
6	322002	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	181	148	1,73%
7	711202	Murarz	179	1	1,71%
8	514101	Fryzjer	172	167	1,64%
9	723103	Mechanik pojazdów samochodowych	172	0	1,64%
10	235107	Pedagog	166	153	1,59%
11	513101	Kelner	163	133	1,56%
12	311204	Technik budownictwa	160	52	1,53%
13	515303	Robotnik gospodarczy	154	41	1,47%
14	311504	Technik mechanik	152	12	1,45%
15	752205	Stolarz	149	0	1,42%
16	753105	Krawiec	141	140	1,35%
17	931301	Robotnik budowlany	139	1	1,33%
18	751201	Cukiernik	130	118	1,24%
19	722204	Ślusarz	120	2	1,15%
20	723105	Mechanik samochodów osobowych	116	1	1,11%
Pozostałe			5530	2492	52,85%
Razem			10466	5199	100

Najczęściej rejestrowały się osoby bez zawodu – 1112 co stanowi 11% ogółu rejestrujących się. Bardzo liczną grupę tworzą sprzedawcy – 734 osoby i 7 %. Nieco dalej pozostają kucharz i kucharz małej gastronomii, które łącznie dają niespełna 5 %. Najwięcej zarejestrowało się osób z zawodami do zdobycia których wystarczy szkoła zawodowa. Pojawiają się również liczni technicy mechanicy, technicy ekonomii, budownictwa, żywienia. Jest na tej liście także pedagog – niezmiennie od lat – który stanowi 1,5 % (166 osób, w tym 133 kobiety).

Tabela nr 5. Napływ bezrobotnych absolwentów wg zawodów w powiecie cieszyńskim w 2013 roku

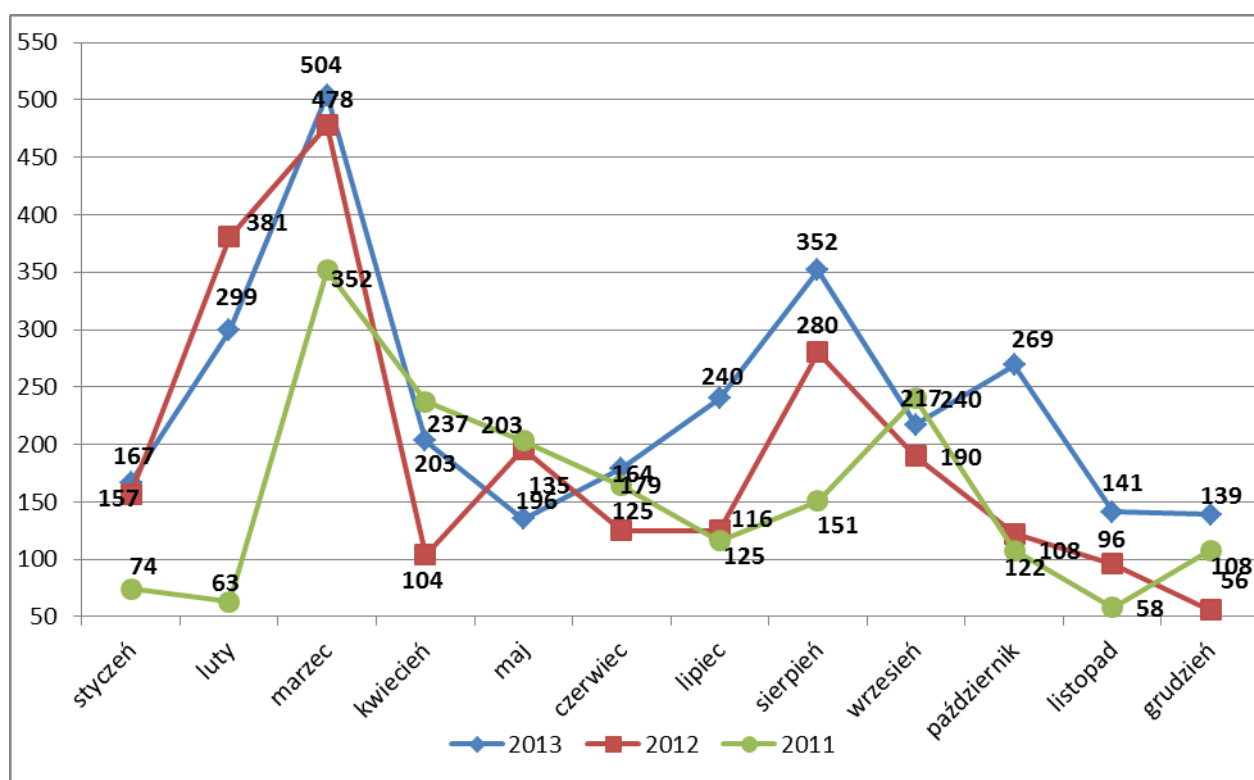
Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Bezrobotni ogółem	Bezrobotne kobiety
1	000000	Bez zawodu	321	169
2	522301	Sprzedawca	67	61
3	235107	Pedagog	51	42
4	512002	Kucharz małej gastronomii	48	28
5	514101	Fryzjer	40	37
6	311204	Technik budownictwa	32	7
7	723103	Mechanik pojazdów samochodowych	27	0
8	331403	Technik ekonomista	25	20
9	242217	Specjalista administracji publicznej	23	15
10	322002	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	22	20
11	264302	Filolog – filologia obcojęzyczna	20	17
12	512001	Kucharz	16	4
13	242190	Pozostali specjaliści ds. zarządzania i organizacji	16	10
14	422402	Technik hotelarstwa	14	13
15	741103	Elektryk	14	0
16	351203	Technik informatyk	14	1
17	228301	Fizjoterapeuta	13	11
18	211301	Chemik	13	12
19	752205	Stolarz	13	0
20	513101	Kelner	12	10
Pozostałe			570	294
Razem			1371	771

Najciekawszym wskaźnikiem struktury napływu bezrobotnych są zawody reprezentowane przez absolwentów. Wyznaczają bowiem pewne trendy w kierunkach kształcenia, które niestety nie zawsze pokrywają się z zapotrzebowaniem na rynku pracy. Tym bardziej istotna jest potrzeba współpracy szkół, pracodawców i instytucji rynku pracy. Wybór zawodu w tym kontekście wskazuje także na ogromne zapotrzebowanie na usługi poradnictwa zawodowego. Najwięcej absolwentów ukończyło szkoły handlowe, gastronomiczne, budowlane, ekonomiczne, hotelarskie. Bardzo popularne w szkołach zawodowych były kierunki: fryzjerstwo, mechanika pojazdowa, stolarstwo, elektryka. Wśród osób z wykształceniem wyższym nadal dominującym kierunkiem jest pedagogika (3,7 %) i filologia obcojęzyczna (1,5 %). Popularne dziś w szkołach policealnych kierunki fizjoterapeuty (0,9 %) i technika administracji publicznej (1,7 %) nie pozwalają znaleźć zatrudnienia wszystkim absolwentom. Nadal utrzymuje się wysoki wskaźnik osób, które ukończywszy edukację i nie zdobyły żadnych kwalifikacji ani zawodu (23,4 %). Ma to związek ze stale poszerzającą się grupą osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym oraz popularnymi wciąż liceami ogólnokształcącymi, które nie dają do ręki zawodu, są jednak bazą do dalszego kształcenia.

2. ANALIZA OFERT PRACY WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW)

Analiza popytu na pracę stanowi kolejny element prezentowanego rankingu zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Dostarcza cennych informacji o rynku pracy zarówno jego uczestnikom, jak i instytucjom, których działania są z nim powiązane bądź mają na niego wpływ, tj. samorządowi i instytucjom oświatowym. Analiza dotyczy ofert pracy zgłaszanych przez pracodawców do Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie (nie uwzględnia wszystkich ruchów kadrowych i zapotrzebowania na wolne stanowiska pracy na terenie powiatu cieszyńskiego, gdyż nie wszyscy pracodawcy korzystają z usługi pośrednictwa będącej w ofercie urzędów pracy).

Wykres nr 3. Liczba ofert pracy w powiecie cieszyńskim na przestrzeni 2011, 2012 i w 2013 roku

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie

Zgodnie z definicją zawartą w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 roku, przez ofertę pracy rozumiemy „wolne od wymagań naruszających zasadę równego traktowania w zatrudnieniu, w rozumieniu przepisów prawa pracy, zgłoszone przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy co najmniej jedno wolne stanowisko pracy zarobkowej w określonym zawodzie lub w specjalności w celu uzyskania pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika”. Na ogólną liczbę ofert składają się również wnioski złożone przez organizatorów stażu, ponieważ rejestr winsoków o staż wymaga przyjęcia i umieszczenia ich w bazie ofert pracy.

Tabela nr 6. Oferty pracy wg zawodów w powiecie cieszyńskim w 2013 roku (stan na 31.12.2013)

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Oferty pracy zgłoszone w 2013 roku
1	522301	Sprzedawca	255
2	411004	Technik prac biurowych	165
3	523002	Robotnik gospodarczy	131
4	814290	Pozostali operatorzy maszyn do wyrobów tworzyw sztucznych	120
5	911207	Sprzątaczką biurową	114
6	524902	Doradca klienta	108
7	932101	Pakowacz	108
8	541307	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	79
9	931301	Robotnik budowlany	60
10	512001	Kucharz	55
11	833203	Kierowca samochodu ciężarowego	49
12	513101	Kelner	49
13	222101	Pielęgniarka	45
14	941201	Pomoc kuchenna	42
15	311502	Kontroler jakości wyrobów mechanicznych	40
16	911290	Pozostałe pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe i podobne	36
17	541308	Pracownik ochrony fizycznej I stopnia	32
18	753103	Krawiec	32
19	524990	Pozostali pracownicy sprzedaży gdzie indziej nie sklasyfikowani	30
20	432103	Pozostali pracownicy obsługi biurowej	30
Pozostałe oferty			1264
Razem			2844

W 2013 roku do Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie wpłynęło zapotrzebowanie na 2844 wolne miejsca pracy. Należy zaznaczyć, iż przez wolne miejsca pracy rozumieć należy zarówno oferty pracy stałej i okresowej zgłaszane przez pracodawców (2046), prac społecznie użytecznych (83), a także oferty stażu (711) i przygotowania zawodowego dorosłych (4). W porównaniu z rokiem 2012 liczba wolnych miejsc pracy zwiększyła się o 559. Na taką sytuację ma wpływ nie tylko nieśmiało podnosząca się po kryzysie gospodarka, ale także kwota pieniędzy przeznaczona na działania wspierające rozwój rynku pracy: roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, szkolenia indywidualne kończące się zatrudnieniem, przygotowanie zawodowe dorosłych czy doposażenia stanowiska pracy. W 2013 roku Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie dysponował większą ilością środków niż w roku ubiegłym (o 45 % wyższą w porównaniu z 2012 r.). W związku z powyższym aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu objęto 2 428 osób, co w porównaniu z rokiem ubiegłym stanowi wzrost o 612 osoby.

Najwięcej ofert pracy wpłynęło w marcu (504 ofert), sierpniu (352 oferty) i w lutym (299 oferty). Zawodem najczęściej poszukiwanym był zdecydowanie sprzedawca. Wysokie wskazania notują też: robotnik gospodarczy, technik prac biurowych, sprzątaczką, doradca klienta, pakowacz i operator maszyn. W 2013 roku poszukiwano aż 131 robotników gospodarczych – co daje 4,6 % ogółu stanowisk. Jednak na tak duże zapotrzebowanie w tym zawodzie wpływ mają prace społecznie użyteczne. Podobnie jak w przypadku technika prac biurowych. Tutaj zgłoszono zapotrzebowanie aż na 165 wolnych miejsc pracy - 5,8 % - jednak większość z nich pojawiła się wśród wniosków o organizację stażu. Inaczej jest w przypadku stanowiska sprzątaczką – 4 % i pracownika ochrony fizycznej bez licencji (8 pozycja w tabeli). Te stanowiska są skierowane przede wszystkim do osób bezrobotnych z orzeczonym stopniem niepełnosprawności.

Bezwzględnie najpopularniejszym zawodem jest sprzedawca (9 %). Ta tendencja utrzymuje się już od kilku lat i wydaje się niezmienna. Mimo sporej liczby kandydatów posiadających uprawnienia do wykonywania tego zawodu, popyt na rynku mimo to się utrzymuje. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być fakt, że jest to zawód nie tyle wyuczony, ile najczęściej wykonywany przez osoby bezrobotne posiadające różne wykształcenie. Jest spory procent osób z wyższym wykształceniem, które poprzez doświadczenie zawodowe nabyły uprawnień do wykonywania tego zawodu a obecnie nie są zainteresowane jego wykonywaniem. Dotyczy to również osób, które kiedyś ten zawód wykonywały, a potem zaczęły się dalej kształcić albo zmieniły zupełnie ścieżkę kariery. Bywa także, iż osoby wykształcone w tym zawodzie nie posiadają umiejętności obsługi kasy fiskalnej i komputera, co praktycznie uniemożliwia realne zatrudnienie jako sprzedawca.

Dużą grupę osób stanowią też pracownicy produkcji: pakowacze (3,8 %) i operatorzy maszyn (4,2 %). Na taki stan rzeczy wpływ ma agencyjny charakter zatrudnienia w tej branży (z krótkoterminowymi umowami często wyłącznie o charakterze cywilno-prawnym) oraz giełdy pracy organizowane przez agencje zatrudnienia w urzędach pracy, za którymi nie idzie niestety realne zatrudnienie.

Stosunkowo wysoki odsetek doradców klienta (3,8 %) wskazuje, że rynek usług się rozwija i potrzebuje coraz większej liczby chętnych. Na taką pozycję w rankingu mają również wpływ oferty stażowe.

Spośród ofert wymagających kwalifikacji w czołówce są: sprzedawca, kucharz, robotnik budowlany, kierowca samochodu ciężarowego, kelner, pielęgniarka, krawiec i magazynier oraz pracownik ochrony z licencją.

2.1 STRUKTURA BEZROBOTNYCH I OFERT PRACY WG PKD W POWIECIE CIESZYŃSKIM

Tabela nr 7. Bezrobotni wg rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy w powiecie cieszyńskim wg sekcji PKD pracodawców w 2013 roku

Lp.	Sekcja PKD	Bezrobotni zarejestrowani w 2013 r.	Oferty pracy zgłoszone w 2013 r.
1	Przetwórstwo przemysłowe	2396	337
2	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1468	526
3	Budownictwo	928	172
4	Pozostała działalność usługowa	839	83
5	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	647	139
6	Działalność niezidentyfikowana	559	0
7	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	411	596
8	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	247	147
9	Edukacja	245	114
10	Transport i gospodarka magazynowa	242	53
11	Pozostałe	1046	677
	Razem	9028	2844

W 2013 roku najliczniejszą grupę osób rejestrujących się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie generował przemysł przetwórczy – aż 25,5 % ogółu, a w dalszej kolejności działalność usługowa, handlowa oraz budownictwo. W analizowanym okresie najwięcej ofert zgłosiły firmy z sektorów: usług administrowania, handlowego i przetwórstwa przemysłowego. Na wykluczające się dane związane z branżą przemysłową ma wpływ charakter i krótkoterminowość zatrudnienia w tej branży oraz zawyżona liczba miejsc pracy zgłaszanych do urzędu w celu organizacji giełd pracy, które nie zawsze prowadzą do zatrudnienia. Bywają sytuacje gdy na giełdę zapraszanych jest 19 osób zarejestrowanych, spełniających wymagania oferty. Następnie w wyniku rozmów pracodawca wybiera 3 kandydatów do zatrudnienia, po czym nie dochodzi do zawarcia umowy o pracę. Stanowi to wyzwanie dla urzędu, naszych klientów i utrudnia nawiązywanie trwałej współpracy z firmami.

3. ANALIZA ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH

Poniższą analizę przeprowadzono w oparciu o wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów, który został wyliczony na podstawie wzoru.

Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów k ($W_{n,I}^k$)

$$W_{n,I}^k = \frac{\bar{O}_I^k}{\bar{B}_I^k}$$

gdzie:

$\bar{O}_I^k$, $\bar{B}_I^k$ są określone wzorami (1) i (2)

$$\bar{O}_I^k = \frac{\sum_{i=1}^6 O_i^k}{12} \quad (1)$$

$$\bar{B}_I^k = \frac{\sum_{i=1}^6 B_i^k}{12} \quad (2)$$

gdzie:

O_i^k - liczba zgłoszonych ofert pracy w i-tym miesiącu w zawodzie k

B_i^k - liczba zarejestrowanych bezrobotnych w i-tym miesiącu w zawodzie k

Przyjęto, że zawody o wskaźniku:

$W_{n,I}^k < 0,9$ to zawody nadwyżkowe,

$0,9 \leq W_{n,I}^k \leq 1,1$ to zawody zrównoważone (wykazujące równowagę na rynku pracy),

$W_{n,I}^k > 1,1$ to zawody deficytowe

Analizując poniższy raport można zauważyć, że spora grupa zawodów osiągnęła wskaźnik maksymalny – 105. Po szczegółowych badaniach wynika, iż taką wartość wskaźnika przyjmują te zawody, które w minionym roku zostały zgłoszone jako oferty pracy, natomiast nie odnotowano w ewidencji osób bezrobotnych zarejestrowanych posiadających wymagane kwalifikacje do ich wykonywania. Należy więc przyjąć, że są to zawody deficytowe.

Zgodnie z zaleceniami Departamentu Rynku Pracy raport ma nie uwzględniać maksymalnych deficytów i nadwyżek oraz zawodów „pozostałych”.

Tabela nr 8. Zestawienie zawodów deficytowych w powiecie cieszyńskim w 2013 roku wg wskaźnika intensywności deficytu zawodów

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych	Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów
1	541308	Pracownik ochrony fizycznej I stopnia	2,67	0,08	32
2	524902	Doradca klienta	9	0,33	27
3	814208	Operator wtryskarki	1,83	0,08	22
4	722315	Ustawiacz maszyn do obróbki skrawaniem	1	0,08	12
5	541307	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	6,58	0,58	11,29
6	723104	Mechanik samochodów ciężarowych	0,75	0,08	9
7	121901	Kierownik działu administracyjno-gospodarczego	0,5	0,08	6
8	332201	Ekspozytor towarów (merchandiser)	0,5	0,08	6
9	932913	Sortowacz	0,83	0,17	5
10	235205	Nauczyciel upośledzonych umysłowo (oligofrenopedagog)	1,17	0,25	4,67
11	343301	Bibliotekarz	0,75	0,17	4,5
12	411004	Technik prac biurowych	13,75	3,25	4,23
13	132103	Kierownik działu produkcji	1	0,25	4
14	341202	Opiekun osoby starszej	0,67	0,17	4
15	911207	Sprzątaczką biurową	9,5	2,58	3,68
16	214502	Inżynier technologii chemicznej	1,17	0,33	3,5
17	412001	Sekretarka	1,92	0,58	3,29
18	243305	Specjalista ds. sprzedaży	1,33	0,42	3,2
19	216602	Grafik komputerowy multimedialny	0,5	0,17	3
20	531202	Asystent nauczyciela przedszkola	0,75	0,25	3
21	311502	Kontroler wyrobów mechanicznych	3,33	1,25	2,67
22	751106	Ubojowy	1,67	0,67	2,5
23	235914	Wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych	0,58	0,25	2,33
24	912102	Pracznik	0,58	0,25	2,33
25	816010	Operator urządzeń do produkcji napojów bezalkoholowych	1,08	0,5	2,17
26	711601	Brakarz	0,67	0,33	2
27	721204	Spawacz metodą MAG	0,5	0,25	2
28	833203	Kierowca samochodu ciężarowego	4,08	2,17	1,88
29	524404	Telemarketer	0,92	0,5	1,83
30	325905	Opiekunka dziecięca	1,33	0,75	1,78

Pierwsze miejsce w tabeli zawodów deficytowych zajmuje pracownik ochrony fizycznej z licencją I stopnia. W 2013 roku wpłynęło do urzędu pracy zapotrzebowanie na 32 stanowiska. Głównym pracodawcą była Agencja Ochrony Kowalczyk sp. z o.o., która zgłosiła zapotrzebowanie na 30 stanowisk (w tym dla 10 osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności). Dwie pozostałe oferty były skierowane wyłącznie do osób z orzeczeniem stopnia niepełnosprawności. Na 5 miejscu uplasował się zawód pracownik ochrony fizycznej bez licencji – wpłynęło zapotrzebowanie na 79 stanowisk. Na drugim miejscu wśród zawodów deficytowych pojawił się doradca klienta (108 oferowanych stanowisk). W 2013 roku firma Partners Financial Services Polska SA zgłosiła zapotrzebowanie na 99 miejsc pracy (oferowano umowy zlecenia). Na trzecim miejscu pojawia się operator wtryskarki (22 stanowiska). Zapotrzebowanie na 20 stanowisk złożyła agencja pracy MaxPower sp. z o.o., która oferowała pracę na produkcji, przy kontroli parametrów pracy wtryskarki.

Kolejnymi wartymi omówienia zawodami są: *kierowcy samochodów ciężarowych, spawacze metodą MAG, opiekunki osób starszych czy operatorzy maszyn*. W tym przypadku deficyt jest spowodowany brakiem możliwości uzyskania żądanych kwalifikacji poprzez ukończenie szkoły. Brak kandydatów na zgłaszane miejsca pracy jest niwelowany organizowanymi kursami i szkoleniami, podczas których uczestnicy nabywają umiejętności i kwalifikacje do wykonywania wskazanych zawodów. Odminną grupę zawodów deficytowych tworzą proste prace fizyczne (jak: *merchandiser, ubojowy, sortowacz, pracznia, sprzątacznia biurowa, szeroko pojęty pracownik produkcji*), do wykonywania których nie potrzebne są żadne kwalifikacje ani odpowiednie wykształcenie. Pracodawcy często wymagają wyłącznie „chęci do pracy”. Wśród zawodów deficytowych pojawiają się profesje, ściśle związane z rodzajem i kierunkiem wykształcenia wyższego: *bibliotekarz, oligofrenopeda, wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych czy inżynier technologii chemicznej*. Zapewne główną przyczyną braku kandydatów posiadających wyżej wymienione kwalifikacje, szybkie podjęcie pracy zgodnej z kierunkiem studiów i braku konieczności rejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy. Inną przyczyną może być sprawne i elastyczne poruszanie się tych osób na rynku pracy, które gwarantuje im szybkie podjęcie pracy, niekoniecznie związanej z kierunkiem wykształcenia. Duża liczba ofert w tych zawodach jest realizowana jako oferty stażowe. W większości wymienionych w tabeli zawodów deficytowych pracodawcy zatrudniają na dane stanowiska osoby, które nie koniecznie wyuczone są w danym zawodzie ale posiadają kursy czy umiejętności, których poszukuje pracodawca.

Dodatkowo w większości przypadków nie ma szkół kształcących w tych zawodach i aby je wykonywać potrzebne jest doświadczenie zawodowe lub specjalistyczne szkolenia, które osoby bezrobotne mogą nabywać m.in. za pośrednictwem Urzędu Pracy, czy przyuczenie przez pracodawców już w trakcie okresu zatrudnienia bądź staży.

Tabela nr 9. Zestawienie zawodów nadwyżkowych w powiecie cieszyńskim w 2013 roku wg wskaźnika intensywności nadwyżki zawodów

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych	Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów
1	723103	Mechanik pojazdów samochodowych	0,17	14,33	0,01
2	751201	Cukiernik	0,17	10,83	0,02
3	242222	Specjalista ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	0,08	4,75	0,02
4	235107	Pedagog	0,25	13,83	0,02
5	723307	Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych	0,08	4,5	0,02
6	512002	Kucharz małej gastronomii	0,42	16,67	0,03
7	713102	Malarz budowlany	0,08	3,25	0,03
8	311204	Technik budownictwa	0,42	13,33	0,03
9	722204	Ślusarz	0,42	10	0,04
10	422103	Technik obsługi turystycznej	0,17	3,5	0,05
11	741201	Elektromechanik	0,17	3,5	0,05
12	751204	Piekarz	0,42	8,25	0,05
13	723105	Mechanik samochodów osobowych	0,5	9,67	0,05
14	711202	Murarz	0,92	14,92	0,06
15	721306	Blacharz samochodowy	0,42	5,58	0,08
16	522305	Technik handlowiec	0,58	7,42	0,08
17	752205	Stolarz	1,33	12,42	0,11
18	741207	Elektromonter	0,58	4,75	0,12
19	514101	Fryzjer	2,42	14,33	0,17
20	722314	Tokarz w metalu	1,08	6,33	0,17
21	512001	Kucharz	4,58	26	0,18
22	741103	Elektryk	0,58	3,25	0,18
23	513202	Barman	1	4,75	0,21
24	753103	Krawiec	2,67	11,75	0,23
25	513101	Kelner	4,08	13,58	0,3
26	522301	Sprzedawca	21,25	61,17	0,35
27	432103	Magazynier	2,5	7	0,36
28	931301	Robotnik budowlany	5	11,58	0,43
29	515303	Robotnik gospodarczy	10,92	12,83	0,85
30	941201	Pomoc kuchenna	3,5	4,08	0,86

Zawody nadwyżkowe to zawody reprezentowane przez dużą ilość bezrobotnych, na które nie wpływają oferty pracy. Spośród zawodów nadwyżkowych wyróżniają się: *mechanik pojazdów samochodowych*, *mechanik samochodów osobowych* i *blacharz samochodowy*, na które w 2013 roku wpłynęło w sumie 13 ofert, a w ewidencji pozostaje aż 355 osób posiadających takie wykształcenie. Jeszcze 10 lat temu zawód związany z mechaniką pojazdową był intratnym zajęciem, dlatego wiele młodych ludzi wybierało te kierunki kształcenia. Obecnie popyt na rynku zmalał – zakłady mechaniczne coraz częściej zastępują serwisy samochodowe, w których diagnostyki dokonują komputery obsługiwane przez wyspecjalizowanych pracowników serwisu. Zawód ten też silnie związany jest z podążaniem za nowymi technologiami i część osób, która wypadła z branży na kilka lat, bez uzupełnienia wiedzy i podniesienia kwalifikacji, nie ma możliwości do niej wrócić.

Na drugim miejscu w zestawieniu zawodów nadwyżkowych pojawił się *cukiernik* (130 osób) - natomiast w 2013 roku wpłynęły zaledwie 2 oferty.

Zawody nadwyżkowe reprezentują najczęściej kierunki kształcenia zasadniczego i średniego zawodowego. Na taki stan rzeczy ma wpływ struktura edukacyjna powiatu cieszyńskiego, która generuje nadwyżkową liczbę kandydatów, nie mających możliwości podjęcia zatrudnienia zgodnego z wykształceniem. Osoby posiadające takie kwalifikacje muszą być gotowe na przebranzowienie lub podjęcie pracy poniżej swoich kwalifikacji lub na mniej lub bardziej odległym od wyuczonego stanowisku. Często mając trudności w znalezieniu zatrudnienia po ukończonej szkole, osoby decydują się na podnoszenie kwalifikacji lub ich zmianę, zgodne z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy. Bywa również, iż posiadane kwalifikacje dezaktualizują się i wymagają wznowienia.

Wśród zawodów z wyższym wykształceniem niezmiennie od lat pojawia się *pedagog*, który zajmuje 4 miejsce w rankingu zawodów nadwyżkowych. W ciągu całego roku wpłynęły zaledwie 3 oferty (2 oferty stażowe i 1 oferta pracy), podczas gdy w ewidencji osób zarejestrowanych w urzędzie pracy jest 166 osób.

Silnie zaznacza się ostatnio tendencja do podejmowania zatrudnienia niezgodnego z wykształceniem. Jedną z istotnych spraw jest nietrafiony wybór kierunku kształcenia, kiedy kandydat po ukończeniu szkoły decyduje, że wybierze niezwiązaną z kierunkiem kształcenia ścieżkę kariery. Stanowi to trudność dla pośredników pracy w doborze ofert odpowiedniej pracy dla kandydata, a z drugiej strony do skierowania do pracodawcy kandydata posiadającego odpowiednie kwalifikacje i umiejętności. To powoduje wzrost zawodów nadwyżkowych, ponieważ posiadane kwalifikacje nie są przez kandydatów wykorzystywane do podjęcia pracy. Ten silnie zaznaczony trend jest jednocześnie sygnałem, że we współczesnym świecie na dynamicznym rynku pracy cechą dominującą staje się elastyczność.

WNIOSKI

Rok 2013 w liczbach przedstawia się mniej korzystnie niż lata 2012 i 2011. Stopa bezrobocia wzrosła do 11 %, w rejestrze osób bezrobotnych na koniec grudnia pozostawało więcej osób niż w analogicznym momencie 2011 i 2012 roku – aż 7711, poszerzyła się także grupa osób zarejestrowanych powyżej 24 miesięcy – z 13 % 2011 do 17,5 % w 2013 roku. Mimo to do Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie wpłynęło aż o 24,5 % więcej ofert prac a grupa osób, którym udzielono wsparcia aktywnymi formami pomocy, zwiększyła się o 33,4 %. Obie tendencje z pozoru wykluczające się jest łatwo wytłumaczyć zwiększeniem środków przeznaczonych na walkę z bezrobociem oraz efektywnym ich wydatkowaniem przez pracowników merytorycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie.

Stopa bezrobocia wzrosła odpowiednio o 0,8 % i 0,4 % w stosunku do grudnia 2011 i grudnia 2012. W trakcie całego roku utrzymywała się w granicach 11,6 % (luty i marzec) i 10,5 % (sierpień). Najniższa stopa bezrobocia notowana była w miesiącach związanych z pracami sezonowymi i ta tendencja utrzymuje się od lat,

co świadczy o silnym uzależnieniu rynku pracy powiatu cieszyńskiego od branż zatrudniających pracowników tymczasowych. Szczególne wzrosty zatrudnienia widoczne były w sektorach: budowlanym i charakterystycznym dla regionu turystyczno-gastronomicznym. W stosunku do całego województwa stopa bezrobocia utrzymywała się na podobnym poziomie przez cały rok, zaś w stosunku do całego kraju, była znacząco niższa – w grudniu aż o 2,4 %.

Od trzech lat nie zmienia się również stosunek poziomu bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu. Najwięcej osób zarejestrowanych pochodzi z gmin: Cieszyn (1673 – 21,7 %) i Skoczów (1108 - 14,4 %), co jest koherentne z najwyższą liczbą zaludnienia obu obszarów gminnych oraz z gminy Istebna (650 – 8,5 %). W tym ostatnim przypadku mamy do czynienia ze specyfiką terenu Trójwsi – bardzo niskie zapotrzebowanie na zatrudnienie (brak ofert pracy) oraz niska motywacja do podjęcia pracy.

Najmniej ofert pracy wpłynęło dla osób z wykształceniem wyższym, które jednocześnie stanowią najmniejszą grupę osób zarejestrowanych. Najczęściej wykazują się większą aktywnością w poszukiwaniu zatrudnienia, często korzystając przy tym ze staży, szkoleń oraz wnioskując o jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Zauważyć także należy pewną tendencję związaną ze zgłaszanymi przez pracodawców ofertami pracy głównie na pracowników niewykwalifikowanych, sezonowych lub z wykształceniem zasadniczym zawodowym, natomiast kandydatów na stanowiska specjalistów, kadrę zarządzającą oraz pracowników wykwalifikowanych o określonych umiejętnościach pozyskują innymi sposobami (agencje pośrednictwa pracy, firmy consultingowe, prasa lokalna, strony internetowe).

Najbardziej zauważalną zmianę w ostatnich 3 latach notuje się wśród osób zarejestrowanych powyżej 24 miesięcy, kiedy to udział procentowy w strukturze osób zarejestrowanych wyglądał następująco: z 13 % w 2011, przez 16 % w 2012, do poziomu 17,5 % w 2013 roku. To bardzo niepokojąca tendencja, która pokazuje potrzebę dostosowania narzędzi do potrzeb osób oddalonych od rynku pracy. Stan taki jest spowodowany małą ilością ofert i nowo tworzonych miejsc pracy, przez co osoby przez dłuższy czas pozostają w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy. Pracodawcy decydując się na zatrudnienie nowego pracownika, często wybierają osoby z relatywnie krótkimi okresami bierności zawodowej, u których na wyższym poziomie utrzymuje się motywacja do poszukiwania i podjęcia zatrudnienia. Drugim bardzo ważnym czynnikiem podnoszącym w/w faktor, jest podniesienie wieku emerytalnego.

Powiatowy Urząd Pracy za pomocą form takich jak: szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne czy staże prowadzi aktywizację osób bezrobotnych w celu maksymalizowania zatrudnialności. Usługi jak i instrumenty rynku pracy w głównej mierze skierowane są dla osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, które stanowią znaczący odsetek ogółu osób bezrobotnych. Na koniec 2013 roku osobami w szczególnej sytuacji na rynku pracy w rozumieniu art. 49 *Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* było aż 90 % zarejestrowanych. Osób bez kwalifikacji zawodowych było 1490 (11,7 % wszystkich w szczególnej sytuacji na rynku pracy), bez doświadczenia 1329 (10,5 %), bez wykształcenia średniego 4493 (35,5 %), samotnie wychowujących dziecko do 18 r. ż. 659 (5,2 %), po zakładzie karnym 158 (1,2 %) , niepełnosprawnych 536 (4,2 %), do 25 r.ż. 1526 (12 %), po 50 r.ż. 1867 (14,7 %) i kobiet, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia 621 (5 %).

W analizowanym okresie ze staży skorzystało 713 osób, w szkoleniach wzięło udział 516 zarejestrowanych (419 osób w szkoleniach grupowych a 97 w indywidualnych), natomiast 201 bezrobotnym przyznano jednorazowo środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie wspiera lokalnych pracodawców poprzez pomoc w tworzeniu nowych miejsc pracy, oraz możliwość skorzystania z usług poradnictwa zawodowego w zakresie doboru kandydatów do pracy oraz indywidualnym rozwoju zawodowym. Istotnym działaniem ze strony Urzędu Pracy jest marketing usług rynku pracy poprzez organizację seminariów i konferencji skierowanych do partnerów na lokalnym rynku pracy. W ramach projektu „Nowa jakość – nowe możliwości IV”, prowadzone jest zewnętrzne pośrednictwo pracy w ramach którego odwiedzani pracodawcy zostają zapoznani z działaniami prowadzonymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie. Wizyty pośredników zewnętrznych są bardzo istotnym elementem nawiązywania i podtrzymywania kontaktów z lokalnymi pracodawcami, stanowiącym jednocześnie wymóg standardów usług rynku pracy. W ciągu całego roku odbyły się spotkania ze 171 pracodawcami, z czego 134 pracodawców nawiązało współpracę z urzędem po raz pierwszy.

Reasumując, jak wynika z przedstawionych w powyższym opracowaniu danych, rok 2013 charakteryzuje się większym spowolnieniem gospodarczo-ekonomicznym niż lata 2011 i 2012, przy jednoczesnym zwiększonym zaangażowaniem środków na aktywne formy zatrudnienia i programy rynku pracy.

Stopa bezrobocia na koniec stycznia 2013 roku była o 0,4 % wyższa niż w styczniu 2012 roku i ta tendencja utrzymywała się przez cały rok 2013. W żadnym miesiącu nie odnotowano wskazań niższych niż dla analogicznych miesięcy roku poprzedniego. Wprawdzie różnica nie przekroczyła nigdy 1 % - w kwietniu 2013 było to 0,8 % zaś w grudniu 2013 zaledwie 0,2 % - to w zestawieniu z kwotą przeznaczoną na aktywizację osób bezrobotnych i pomoc w zatrudnianiu pracowników, widać wyraźnie, że popyt na pracę zmalał. Dominującą postawą zauważaną u przedsiębiorców jest chęć przeczekania trudnego okresu, a planowane inwestycje i rozwój firmy uzależniają od ogólnej poprawy sytuacji ekonomicznej.

Dane, które są wykorzystane w materiale odzwierciedlają bezrobocie rejestrowane, a tak naprawdę trudno zweryfikować deklarowaną chęć czy gotowość do zatrudnienia. Struktura bezrobotnych ulega zmianom, a Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie wciąż aktywnie uczestniczy we wspieraniu procesów na lokalnym rynku pracy, tak by do pracodawców trafiali kandydaci zainteresowani zatrudnieniem i jednocześnie posiadający umiejętności, doświadczenie i kwalifikacje dopasowane do oczekiwań stawianych na lokalnym rynku pracy. Zaznaczyć także należy, iż w 2013 roku Urząd Pracy w Cieszynie dysponował znacznie zwiększonymi środkami finansowymi na aktywizację osób bezrobotnych, co z pewnością przyczyniło się do utrzymania poziomu stopy bezrobocia na poziomie wyższym o niespełna 1 % niż w roku ubiegłym, przy jednoczesnym niskim popycie na pracę. Zadaniem Urzędu Pracy jako instytucji zajmującej się procesami zachodzącymi na rynku pracy jest minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia poprzez aktywne wspieranie lokalnych pracodawców oraz osób bezrobotnych.

Sporządziły:

Magdalena Wójcik – Doradca zawodowy

Katarzyna Romowicz – Pośrednik pracy